

ВІДГУК

офіційного опонента доктора економічних наук, старшого дослідника, завідувача сектору проблем інноваційно-інвестиційного розвитку промисловості Інституту економіки промисловості НАН України ПІДРИЧЕВОЇ Ірини Юріївни на дисертаційну роботу КРАВЦЯ Сергія Романовича на тему: «Організаційно-економічний механізм функціонування індустріальних парків у системі підвищення конкурентоспроможності економіки», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка»

Актуальність теми дослідження

Відновлення України як нині, так і в повоєнних умовах потребує застосування дієвих інструментів економічного розвитку, здатних змінити та якісно поліпшити структуру національної економіки. Одним із таких інструментів є індустріальні парки, які використовуються урядами багатьох країн світу для залучення інвестицій, розвитку промислового виробництва, зростання рівня зайнятості, ревіталізації міських і сільських територій, сприяючи макроекономічній стабілізації та зміцненню конкурентоспроможності економіки.

Для України, економіка якої характеризується структурною слабкістю, сировинною спрямованістю експорту та ризиками периферизації у міжнародному поділі праці, розбудова індустріальних парків набуває стратегічного значення. Їх функціонування забезпечує підготовлене інфраструктурне середовище для розміщення промислових підприємств, доступ до інженерної інфраструктури та виробничих площ, податкових стимулів і сервісної підтримки, що знижує інвестиційні та трансакційні витрати бізнесу, сприяє залученню інвестицій, розвитку переробної промисловості та структурній трансформації економіки.

Практична дієвість індустріальних парків в Україні підтверджується сучасними тенденціями їх розвитку. Важливим індикатором ефективності цього інструменту є не стільки кількість зареєстрованих індустріальних парків, скільки зростання числа активних парків, у яких формується промислова інфраструктура, будуються та функціонують промислові підприємства. Саме за цим показником в останні роки спостерігається активізація розвитку індустріальних парків. Так, якщо на початку 2020-х років в Україні фактично діяли лише поодинокі активні парки, то нині їх кількість зросла до кількох десятків, а в самих парках збудовано або будується низка промислових підприємств, введено в експлуатацію енергетичні потужності та значні обсяги промислової нерухомості.

Водночас потенціал індустріальних парків в Україні реалізовано ще не повною мірою, а організаційно-економічні засади їх функціонування потребують подальшого наукового опрацювання з огляду на потребу підвищення кількості активних парків, удосконалення інструментів державної підтримки та узгодження їх діяльності із потребами структурної трансформації економіки. Зазначене зумовлює своєчасність та актуальність дисертаційного

дослідження Кравця Сергія Романовича, спрямованого на обґрунтування теоретико-методологічних положень та розроблення практичних рекомендацій і економічних механізмів удосконалення функціонування індустріальних парків для забезпечення інвестиційної привабливості та підвищення конкурентоспроможності національної економіки в умовах повоєнного відновлення.

Структура та відповідність дисертаційної роботи встановленим вимогам

Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертаційної роботи становить 232 сторінки, з них основний текст – 172 сторінки. Перелік використаних джерел містить 233 найменування і розміщений на 29 сторінках, робота містить 5 додатків – на 7 сторінках. У тексті дисертації розміщено 14 таблиць і 20 рисунків.

Для досягнення поставленої мети і завдань дисертаційної роботи здобувачем використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів дослідження економічних процесів та явищ.

У першому розділі «Теоретико-методологічні засади формування конкурентоспроможності національної економіки та розвитку індустріальних парків» розкрито теоретичні основи конкурентоспроможності національної економіки та підходи до її оцінювання в економічній науці (с. 35-59), обґрунтовано і окреслено роль індустріальних парків в реалізації промислової політики (с. 60-71), визначено методологію дослідження механізмів підвищення конкурентоспроможності національної економіки через розвиток індустріальних парків (с. 71-85).

У другому розділі «Оцінювання стану розвитку індустріальних парків в Україні та їх впливу на конкурентоспроможність національної економіки» проаналізовано сучасний стан функціонування індустріальних парків в Україні в інфраструктурному, організаційному та інституційному аспектах (с. 88-119), здійснено економічну оцінку інвестиційної активності та ефективності державних стимулів, що надаються в індустріальних парках (с. 119-131), проаналізовано вплив індустріальних парків на структурну модернізацію та конкурентоспроможність національної економіки (с. 131-142).

У третьому розділі «Удосконалення механізму функціонування індустріальних парків як інструменту підвищення конкурентоспроможності національної економіки» обґрунтовано стратегічні напрями підвищення економічної результативності розвитку індустріальних парків (с. 145-161), розроблено економічні механізми оптимізації управління, фінансування та інфраструктурного розвитку індустріальних парків (с. 161-170), запропоновано економічну модель підвищення інвестиційної привабливості індустріальних парків України у період повоєнного відновлення (с. 170-184).

Дисертація Кравця С. Р. написана українською мовою з дотриманням наукового стилю. Зміст роботи характеризується цілісністю та логічною послідовністю викладеного матеріалу, а її структура відповідає меті та завданням

дослідження. Матеріали, які містяться в анотації, узгоджуються з основними положеннями та висновками дисертаційної роботи. Текст анотації та дисертаційної роботи розкриває основні наукові положення, новизну авторського доробку, а також рекомендації щодо можливостей практичного використання одержаних результатів.

Наукова новизна одержаних результатів

Наукова новизна одержаних результатів полягає в удосконаленні методичного інструментарію та обґрунтуванні практичних рекомендацій щодо підвищення конкурентоспроможності національної економіки на основі активізації інвестиційних процесів і розвитку індустріальних парків.

Науковий і практичний інтерес представляє методика інтегрального оцінювання інвестиційної активності індустріальних парків. На відміну від оцінювання за окремими фінансовими показниками, автор пропонує узагальнений індекс на основі трьох субіндексів із застосуванням середнього геометричного нормованих індикаторів, що дало змогу розподілити провідні індустріальні парки України на чотири кластери за рівнем інвестиційної активності та сформулювати підґрунтя для диференціації заходів державної підтримки (с. 172-176).

У роботі удосконалено економічну модель підвищення інвестиційної привабливості індустріальних парків, побудовану за принципом кластерно-орієнтованої диференціації. Це дало змогу обґрунтувати відмінні вектори державної регуляторно-фінансової підтримки промислових майданчиків залежно від їх капітального забезпечення, інфраструктурної готовності та операційної зрілості з урахуванням специфіки повоєнного відновлення (с. 170-184).

Практичну цінність представляють результати комплексного оцінювання сучасного стану функціонування індустріальних парків України та ефективності наданих у них державних стимулів. Автор проаналізував інфраструктурні, організаційні та інституційні аспекти діяльності парків і показав обмежену результативність суто реєстраційного підходу без реального фінансування підведення інженерних мереж (с. 88-119).

Заслужовують на увагу обґрунтовані у роботі організаційно-економічні механізми функціонування індустріальних парків. Автор пропонує вибудовувати їх архітектуру з урахуванням зустрічної дії зовнішніх і внутрішніх чинників, охоплюючи механізми управління, фінансування та інфраструктурного розвитку парків у їх взаємозв'язку з участю держави, бізнесу й територіальних громад (с. 161-169).

Практичне значення має запропонований автором підхід до систематизації структурних компонентів індустріального парку як соціально-економічної системи, на основі якого узагальнено стратегічні напрями підвищення результативності їх розвитку з урахуванням чинної Стратегії розвитку індустріальних парків на 2023-2030 роки (с. 145-160).

Одержані наукові результати мають достатній ступінь обґрунтованості, що підтверджується опрацюванням значної кількості праць вітчизняних і

зарубіжних учених, застосуванням комплексу загальнонаукових і спеціальних методів наукового пізнання та використанням актуальної статистичної інформації. Сформульовані висновки логічно впливають зі змісту роботи, а поставлені завдання вирішено відповідно до визначеної мети дослідження.

Практичне значення результатів дослідження

Розроблені здобувачем методичні підходи та практичні рекомендації мають теоретичне і науково-практичне значення при обґрунтуванні заходів із підвищення інвестиційної привабливості та забезпечення ефективного функціонування індустриальних парків як інструменту підвищення конкурентоспроможності національної економіки.

Практична цінність одержаних результатів підтверджується їх упровадженням у наукову, освітню та управлінську практику. Напрям дисертаційного дослідження відповідає тематиці науково-дослідних робіт Державного податкового університету, зокрема темі «Секторальні імперативи розвитку та стійкості бізнесу під час воєнних дій і післявоєнний періоди» (номер держреєстрації 0124U004757).

Розроблені науково-практичні положення знайшли застосування в діяльності Державної інноваційної фінансово-кредитної установи (довідка від 25.06.2026 № 191-159/26). Надані пропозиції щодо активізації інвестиційної діяльності та залучення внутрішніх і зовнішніх інвестицій у створення та розвиток індустриальних парків мають практичне значення для діяльності Кіровоградської регіональної торгово-промислової палати у частині формування сучасної промислової, фінансової і торгової інфраструктури та розвитку усіх видів підприємництва (довідка від 28.05.2026 № 691/25-02). Окремі результати дослідження запроваджено у навчальний процес Центральноукраїнського національного технічного університету при викладанні дисциплін «Державне та регіональне управління», «Державне регулювання економіки», «Економіка та організація інноваційної діяльності» та «Публічне адміністрування» (довідка № 08-19/14-69 від 09.01.2026).

Повнота викладу результатів дослідження в опублікованих працях

Основні положення та результати дослідження пройшли апробацію на міжнародних науково-практичних конференціях із широкою географією, зокрема у містах Кропивницький, Івано-Франківськ, Луцьк, Одеса, Харків та Ірпінь, а також на міжнародній конференції у м. Познань (Польща), що засвідчує належний рівень їх оприлюднення та інтерес наукової спільноти до отриманих результатів.

Основні результати дисертаційної роботи знайшли своє відображення у 12 наукових працях, серед яких 4 статті у наукових фахових виданнях України та 8 тез доповідей і матеріалів конференцій. Загальний обсяг публікацій становить 2,35 д.а., з яких особисто автору належить 2,15 д.а. Кількість, обсяг і якість опублікованих праць відповідають нормативним вимогам та повною мірою відображають наукові результати дослідження.

В оприлюднених наукових працях основні положення дисертаційної роботи та результати дослідження висвітлено з достатньою повнотою. Дослідження характеризується логічним і послідовним викладом матеріалу. Кількість, обсяг та якість публікацій, а також рівень апробації основних положень дисертації відповідають вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами).

Дотримання норм академічної доброчесності

За результатами аналізу представлених матеріалів не встановлено фактів порушення академічної доброчесності. Здобувач дотримувався її норм і принципів, а також норм законодавства про авторське право, порушень яких, як і академічного плагіату, не виявлено. У дисертації наявні посилання на відповідні джерела, зазначені у списку використаних джерел, визначено особистий внесок автора в опублікованих у співавторстві працях.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

Дисертаційна робота Кравця С. Р. загалом справляє позитивне враження ґрунтовністю опрацювання теми та завершеністю отриманих результатів. Водночас за змістом роботи можна виокремити низку положень, які мають дискусійний характер або потребують уточнення та додаткового обґрунтування:

1. У розділі 1 дисертації здобувач звертається до концепції «полюсів зростання», розглядаючи індустріальні парки як чинник формування регіональних осередків економічного зростання (с. 66, 70, 86). Проте цю тезу подано оглядово, у подальших розділах вона не отримує розвитку – ні при аналізі стану індустріальних парків, ні при обґрунтуванні напрямів їх підтримки. Поглиблення цього положення, зокрема стосовно ролі парків у розміщенні релокованих виробництв, посилило б теоретичну частину роботи.

2. У дисертації здобувач неодноразово апелює до міжнародного досвіду функціонування індустріальних парків, однак подає його переважно в узагальненому вигляді, без порівняльного аналізу умов, які пропонують інвесторам парки інших країн. Водночас індустріальні парки є інструментом конкуренції держав за інвестиції, капітал і кадри, а тому зіставлення пропонує у вітчизняних парках стимулів і сервісів з умовами парків інших країн (наприклад, Центрально-Східної Європи) має не лише теоретичне, а й прикладне значення, оскільки дозволяє формувати конкурентні пропозиції, здатні компенсувати інвесторам підвищені ризики воєнного часу. Доповнення роботи таким порівняльним аналізом посилило б обґрунтованість запропонованих рекомендацій щодо підвищення інвестиційної привабливості індустріальних парків України.

3. У підрозділі 2.3 для оцінювання впливу індустріальних парків на конкурентоспроможність національної економіки здобувач застосовує модифіковану виробничу функцію Кобба-Дугласа, у якій сукупна продуктивність факторів поставлена в залежність від інтенсивності

капіталовкладень та інституційної зрілості парків (с. 131-134). Проте емпіричне підґрунтя цієї модифікації розкрито недостатньо повно. Зокрема, коефіцієнти еластичності прийнято за аналогією з країнами, що розвиваються ($\alpha=0,3$; $\beta=0,7$), а не оцінено на основі вітчизняної статистики; не в повному обсязі розкрито й джерела вихідних даних. Це ускладнює перевірку отриманих кількісних результатів, а тому додаткове обґрунтування зазначених аспектів підвищило б переконливість проведеного моделювання.

4. У розділі 2 дисертації кількісне оцінювання інвестиційної активності зосереджено на двадцяти найбільш розвинених індустріальних парках України. Водночас поза детальним аналізом залишається значний масив парків, що перебувають на початкових стадіях становлення. Розширення аналітичної бази за рахунок таких парків дало б змогу простежити чинники їх переходу до категорії активних і повніше оцінити потенціал розвитку індустріальних парків в Україні.

5. У підрозділі 3.3 визначено доцільність диференційованої державної підтримки індустріальних парків залежно від кластера, до якого віднесено конкретний парк за рівнем інвестиційної активності (с. 176). Водночас у роботі недостатньо висвітлено, яким саме чином цей підхід може бути реалізований на практиці, а саме хто і за якою процедурою відноситиме парк до певного кластера, як часто цей статус переглядатиметься та як парк зможе перейти до вищого кластера. Конкретизація організаційного механізму застосування запропонованої диференціації посилила б прикладну цінність рекомендацій.

6. У підрозділі 3.3 здобувач будує довгостроковий прогноз інтегрального індексу інвестиційної активності індустріальних парків із виходом на цільове «плато зрілості» до 2030 року (с. 180-184). Прогноз побудовано як єдину траєкторію, що спирається на припущення про реалізацію запропонованої автором моделі. Водночас, з огляду на високу невизначеність повоєнного періоду, доцільним був би сценарний підхід, який передбачав би щонайменше песимістичний та оптимістичний варіанти розвитку подій. Це підвищило б обґрунтованість прогнозних оцінок.

Втім, висловлені зауваження не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи та можуть бути враховані автором у подальших наукових дослідженнях.

Загальний висновок

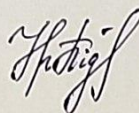
Дисертаційна робота Кравця Сергія Романовича на тему «Організаційно-економічний механізм функціонування індустріальних парків у системі підвищення конкурентоспроможності економіки» є самостійним, завершеним науковим дослідженням, що пропонує вирішення важливого наукового та практичного завдання з удосконалення організаційно-економічного механізму функціонування індустріальних парків як чинника підвищення конкурентоспроможності національної економіки.

Ступінь наукової новизни отриманих результатів, теоретичне і практичне значення, достовірність отриманих висновків і рекомендацій, актуальність теми дослідження дозволяють зробити висновок, що дисертаційна робота

«Організаційно-економічний механізм функціонування індустриальних парків у системі підвищення конкурентоспроможності економіки» відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами) та Постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (зі змінами), а її автор – Кравець Сергій Романович – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка».

Офіційний опонент:

Доктор економічних наук,
старший дослідник, завідувач
сектору проблем інноваційно-
інвестиційного розвитку
промисловості Інституту економіки
промисловості НАН України

Ірина ПІДРИЧЕВА

Підпис Ірини Підричевої застідую:
Нач. відділу кадрів ІІІ НАН України
Найіана Понарєва

